

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74

mobil: 0733 131 145, 0728 084 802

e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74

mobil: 0728 084 802, 0733 131 145

e-mail: contact@edituraeikon.ro

web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POSADA, MIHAI

Japonia : note de călătorie / Mihai Posada. - București : Eikon, 2021

ISBN 978-606-49-0425-6

821.135.1

Coperta: Ionuț Daniel Gheorghiu

Ilustrația copertei: Kobayashi Eitaku, „Izanami & Izanagi”, 1885

Fotografiile: Tița-Maria și Mihai Posada

Editor: Valentin Ajder

Mihai Posada

JAPONIA

note de călătorie

E I K O N

București, 2021

Mihai Posada un „haiku sibian”

Când spunem haiku, spunem Japonia. Când spunem Mihai Posada, spunem artă.

Dacă fiecare dintre compatrioții noștri călători prin Japonia și-ar scrie memoriile, am avea un puzzle policrom, mereu mai bogat și mereu incomplet, al acestei civilizații originale, privită dinspre Carpați. Călător prin Japonia în 2017, Mihai Posada nu este doar un român de vază. Poet, eseist, publicist, membru al Asociației Internaționale a Scriitorilor și Oamenilor de Artă Români LiterArt XXI (Atlanta, Georgia, SUA), autor al primei cercetări monografice românești a publicisticii lui M. Eliade, domnul Posada a scris despre Japonia, în cuvinte puține, cât o mie de români. În notele poetului sibian, țara de la răsărit se reflectă ca într-un bob de rouă, precum natura într-un haiku.

Pe lângă meticuloasa documentare, abilitatea de observație l-a purtat printre detaliile nebanuite ale peisajului, culturii și tradiției nipone, spre a ne dărui nouă, cititorilor, nu numai date științifice și istorice, dar și bucuria trăirii poetice a unor impresii delicate, scoase în lumină de simțul artistic, acel ceva ce l-a determinat să picteze, să sculpteze, să joace teatru sau să se dedice

graficii, acel ceva cu care este dăruit. Atingerea harului vine din sinele său, cutie de rezonanță a frumosului, din sinele său rafinat care a dat formă lutului, și care a compus poezii existențiale precum cele din volumul „Acasă”:

.... iubirea când cade când crește din mâini/
într-un *haiku* sibian i-ar îmbrățișa/
înălții cărunții/
– unde bate inima –/
la stânga: munții”.

Iată liantul cu Japonia: haiku! Aceste versuri au apărut în 2007, când nu știu cât se gândea Posada la voiajul în Japonia, însă mie mi-a descifrat șarada sufletului său de scriitor, abandonat fragmentar în țara lui Fuji drept „zalog pe un dor fără sațiu”, cu trimitere la Emil Botta, a cărui sete de spațiu nu a stins-o „nici al stelei vrăjit du-te-vino”. Cu siguranță m-am îmbogățit spiritual citind dintr-o suflare manuscrisul „Japonia – note de călătorie” al domniei sale. Un titlu prea cuminte pentru o carte atât de aleasă și densă, dacă este măcar să mă refer la superlativale adresate „celui mai civilizată stat al lumii”, așa cum îi place autorului să amintească, de la început, opinia lui Ștefan Augustin Doinaș. L-am regăsit în spatele acestui text și pe Basil Assan: „Japonia este o țară de artiști, gustul florilor e pasiune națională”¹

Sufleteasca vibrație, ca un fluture pe sakura, amalgamată cu științifică documentare, dă cărții o exotică aromă de sashimi (pește crud) condimentat cu wasabi (hrean iute), alintând cititorului

¹ Assan, Basil, „Călătorie împrejurul pământului”, Buletinul Societății Geografice Române, anul XX, trim. II-III, 1899, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, București, pag. 148

rațiunea și simțirea deopotrivă. O frântură din imensul suflet al poetului Posada a rămas pentru totdeauna atârnat de o poartă torii ce poartă numele Japonia, cum însuși autorul o recunoaște.

Ca în cartea „Japonisme” a lui Erin Niimi Longhurst, autorul ridică treptat o ceață de pe trăsăturile fundamentale ale japonezilor, de la igiena spirituală la tabieturile zilnice, creionând în linii simple caracterul nipon.

Nu voi zăbovi asupra elementelor geografice, pline de conținut, nici asupra statisticilor și splendidelor instantanee de natură prezentate în pixeli de cuvinte, ci voi aminti doar fragmentele de subtilitate care fotografiază spiritul japonez, acel „yamato damashii” despre care a scris Gheorghe Băgulescu.

Din evantaiul trăsăturilor nipone, modestia se distinge cu nuanțe specifice în lucrarea domnului Posada, în ton cu alți niponofili, căci Japonia a rămas „port-drapelul civilizației planetare”. Doctorul în filosofie Takami Kuwayama, pornit să ateste modestia compatrioților, vorbește despre marginalitatea antropologiei japoneze în lume², din perspectivă istorică și comparativă, iar la Francis Fukuyama modestia japoneză se reflectă în modul de a deschide o prelegere: în timp ce americanul începe cu o glumă, japonezul începe cu scuze că nu spune o glumă.

Chiar dacă itinerariul geografic prin arhipelag îi oferă scriitorului statistici și denumiri exotice, itinerariul esențial rămâne cel spiritual, a cărui hartă și-a pregătit-o cu minuțiozitatea vrăjitorului de cuvinte, uimindu-ne uneori chiar și pe noi, cei care am trecut pe acele meleaguri.

² Asian Anthropology Journal, Vol. 16, 2017, paginile 159-171.

Citind impresiile artistului după „trei săptămâni în Japonia” m-am simțit ca după „Cinci săptămâni în balon”, revenind cu picioarele pe pământ.

Fără a le sorta după criteriile antropologice, Dl Posada ne prezintă în cartea sa „japonismele”, mereu cu surprindere, punând pe primele locuri „respectul pentru celălalt, manifest și nu doar declarat, respectul pentru ordinea comunitară, stima față de natura înconjurătoare” etc.

Șirul trăsăturilor adaugă cultul muncii conjugat cu respectul pentru seniori, oferind exemple concludente. Ne reamintește că bacșișul este o ofensă, iar autoritățile și politicienii au conștiința datoriei și obligațiilor cu care i-au investit electorii. „Înțelepciunea și bunul gust dezvoltate de generații la scara întregii societăți” se adaugă ca trăsături firești, prezentate cu atractivitate într-un stil de loc obositor sau monoton. Iată cum ne descrie onestitatea: „Toate sunt ușurate de faptul că japonezii nu fură. Nu le trece prin cap... Japonezilor le trece prin cap să fie cinștiți, să se țină de cuvânt, să respecte ierarhiile și regulamentele de conviețuire, să fie serioși în muncă, extraordinar de punctuali, de politicoși”.

Un spațiu aparte rezervă cartea onoarei, bine înrădăcinată în mentalitatea japoneză, cu trimitere la codul Bushido și la tradițiile istorice, cu cazuri reprezentative.

Elegante, referirile la cea mai veche dinastie imperială neîntreruptă a lumii, la „tronul crizantemei”, la religia șintoistă, și la alte specificități, toate corelate cu diversele castele și locuri vizitate, largesc orizontul de cunoaștere al cititorului ce pășește în templul civilizației nipone lăsându-și la intrare prejudecățile, ca pe niște pantofi impuri.

Culte și cultul pentru natură, artele marțiale, fortificațiile strategice și monumentele UNESCO, obiceiurile se așază armonios în frazele scriitorului, purtându-ne în mod paideic pe meridiane geografice, istorice și sufletești, dincolo de sensul strict al cuvintelor.

O propoziție aparent banală ne duce cu gândul din nou la Basil Assan, la finele secolului al XIX-lea: „Toți japonezii fac baie o dată pe zi”. Automat traversăm cu gândul la curățenia spirituală, la acea onestitate care face ca în anumite localități rurale să nu existe lacăt pe ușile caselor.

Dincolo de suprafața lucrurilor, artistul descoperă subtilități ale caracterului japonez, cum este dragostea pentru asimetrie. Pacea sufletească, echilibrul om-natură, calmul, venerabilitatea se regăsesc în ikebana, unde „subtilitatea este dată de aleea filosofică”, invitându-ne să poposim într-o posadă a liniștii.

Într-un alt diapazon, admirând icoanele ortodoxe pictate de domnul Posada, nu puteam să nu le asemăn cu cele ale japonezei Rin Yamashita, din secolul al XIX-lea, vorbindu-ne despre un punct de confluență a sufletului românesc cu cel nipon.

Sunt convins că spiritul de voiajor, simțul artistic și dorința de cunoaștere l-au purtat pe poet nu întâmplător, ci ca un „kami” al călătoriilor, spre Japonia, căci, așa cum o declară, „mintea și sufletul ți se îmbogățesc de pe urma locurilor unde ți-ai lăsat sufletul zălog”. Iar cititorul își îmbogățește mintea și sufletul cu notele sale de călătorie în Japonia.

Radu Șerban,
fost ambasador în Japonia
12 mai 2020

De locurile vizitate cândva, și care ți-au plăcut prin frumusețea lor și a oamenilor care le locuiesc, *sufletul ți se atârnă* – vorba Poetului și rămâne, parcă, acolo pentru totdeauna. Nu îmi sunt cunoscute detalii despre dimensiunea sufletului omenesc, dar nu cred că partea de suflet rămasă prin astfel de locuri binecuvântate de Dumnezeu pe Pământ ar scădea ceva din valoarea lui absolută, sau din aceea pe care noi, oamenii, o deținem în viață. Spun asta, nu pentru aceia a căror curiozitate turistică se rezumă la excursia cotidiană de-acasă până la vreo terasă cu bere și îndărăt, ci pentru toți pământeni cu destulă minte la cap și cu picioare suficient de zdravene spre a se lăsa purtați de „demonul călătoriilor” către splendorile mai de aproape sau mai îndepărtate, din cele patru zări ale lumii. Și tot așa, sunt convins că, printr-un mecanism la fel de miraculos, mintea și sufletul ți se îmbogățesc de pe urma locurilor unde ți-ai lăsat sufletul zălog pe *un dor fără sațiu*.

În cea de-a doua jumătate a veacului douăzeci, un distins și regretat poet, traducător, eseist, fost deținut politic, academician și senator român, cunoscut sub numele Ștefan Augustin Doinaș, îi trimitea bunului său prieten și amicului de-o viață al membrilor Cercului Literar de la Sibiu, doctorul chirurg Gheorghe Silviu Telea-Bologa, o ilustrată din „cel mai civilizată stat al lumii” – Țara Soarelui Răsare – Japonia. Firește, eruditul poet român călător pe toate continentele se situează, cu această observație, pe linia Spengler-Frobenius, în receptarea valorilor lumii orientale, departe de suficiența orgolioasă a superiorității unui *homo europaeus* de tipul Robinson Crusoe, cum lămurește lucrurile Modest Morariu, în prefața sa pentru volumul *Itinerarii spirituale*, apărut la Editura Meridiane, în anul 1983. În ciuda vâlcărelilor unor mai recentți „boieri ai minții” pentru care vizita în Japonia ar fi fost un chin al șederii în posturi chinuitoare pentru supraponderali (lotus și semi-lotus), ori populistelor păreri ale acelorași cum că scaunele de toaletă electronice japoneze i-ar fi pus în dificultate pe aceiași poligloți Pleșu & Liiceanu (<http://reteualiterara.ning.com/profiles/blogs/experien-a-lui-andrei-pleu-n-japonia>) – desigur datorită faptului că au văzut Japonia într-o călătorie privată, privați de traducerea în engleză a instrucțiunilor de folosire a superigienicelor dispozitive – părerea lui Doinaș, după vizita mea în Japonia, a rămas la fel de actuală: Japonia a rămas și este port-drapelul civilizației planetare. Iar comparația cu sensul existenței și modul de viață extrem-occidental, prăbușite

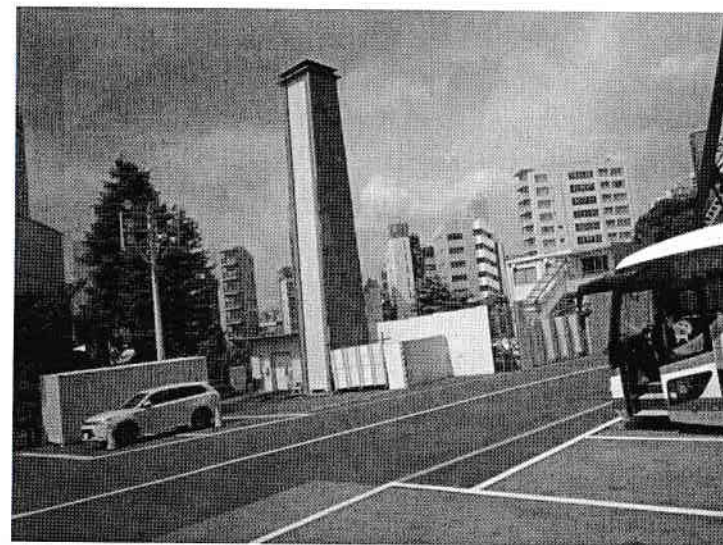
în materialism, animalitate și despiritualizare, îndreptățește părerea formulată încă dintr-al treilea deceniu al veacului trecut, de secretarul vice-regelui din Canton, despre „barbaria occidentală”.

Iată de ce: mai întâi, pentru că nimeni nu mănâncă pe stradă, nimeni nu bea pe stradă, nimeni nu fumează pe stradă. Nu mai vorbim de alte nevoi, pentru că toaletele – gratuite – sunt la tot pasul, iar curățenia generală stă dincolo de orice comentariu. Fumatul este permis numai în locuri puține, special amenajate. De mâncat se mănâncă la masă, într-un local public sau, firește, la domiciliu, și la fel se bea. Există automate cu băuturi răcoritoare, exclus alcoolice (nici măcar bere), iar consumul se face lângă automat și recipientul golit se aruncă la coșurile cu trei găuri circulare pentru dozele respective. Înghețata, chiar acoperită cu foiță de aur (sic!), se consumă stând pe loc, eventual privind mărfurile expuse la chioșcul respectiv, iar păhărelul de plastic sau hârtiuța din vârful conului în care primești înghețata se aruncă la coșul de gunoi al chioșcului.

Înghețata cu foiță de aur

Nu mai miră pe nimeni că în Japonia nu există coșuri de gunoi pe stradă: nu e nevoie de ele. Doar lângă parcarile cu local pentru servirea mesei și alte mici magazine, găsești și coșurile de gunoi: pe cel puțin șase sortimente, iar cetățenii nu se simt oboșiți să respecte sortarea impusă. Cu gunoiul se întâmplă ceva ce niciun stat european, în ciuda pretențiilor, nu a reușit până acum: localnicii aduc gunoiul menajer în pungi pe care le lasă la crematoriul de cartier, acolo fiind incinerat fără ca pe hornul înalt să se vadă fum negru sau altfel de fum, iar ambalajele de plastic urmează a fi presate pentru a deveni un soi de cărămizi foarte rezistente.

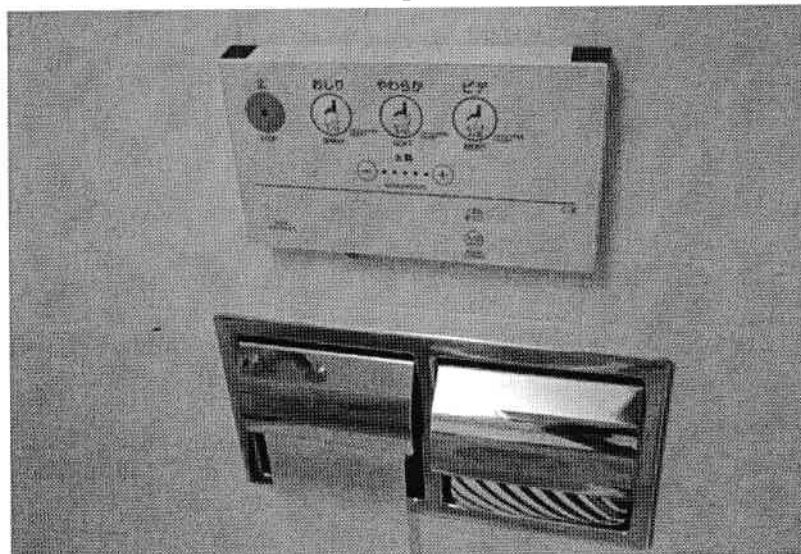

Crematoriu de gunoi la Tokyo

Interesant cum și noi, turiștii străini, am putut respecta obiceiurile japonezilor legate de curățenie, lăsându-ne călăuziți de forța exemplului.

Revenind la chestiunea toaletelor, fie publice (în localități, parcuri, grădini), fie în camere de hotel, trebuie menționată prezența unor scaune cu capac special, cu comenzi electronice și instrucțiuni simple de utilizare: colac încălzit, apă caldă pentru spălarea șezutului, rol de bideu, mișcarea jetului de apă după dorință, eventual parfumare și, la nevoie, clismă; cu sunete de acoperire imitând susurul apei printre pietre etc. Hârtia igienică subțire ca mătasea, doar pentru ștergere, biodegradabilă, se aruncă în apă. Există și toalete de tip oriental, mai rar, la obiectivele turistice cu trafic intens. Pentru noi, turiștii străini, în toaletele publice erau afișate îndemnuri în limba engleză, spre a nu lăsa acolo gunoiul, ci a-l duce cu noi până acolo unde putea fi aruncat la locul său. O veche vorbă din popor spune că dacă vrei să cunoști un om, este suficient să vezi cum arată locul unde își face nevoile. Japonezii organizează comunicări științifice pe tema îmbunătățirii continue a performanțelor acestor dispozitive tehnice de igienă personală și, firește, a menținerii sănătății. Recent, și în

Comenzile toaletei inteligente, montate în perete

magazinele românești de profil au apărut aceste instalații sanitare de confort sporit.

În trei săptămâni de umblat prin Japonia nu am văzut o hârtie, un ambalaj, o urmă de gunoi aruncat la întâmplare. Nu am văzut nicio groapă în asfalt, cât de mică. La miile de kilometri de autostradă, nici măcar praf pe drum. În Japonia nu este praf. Cu toate acestea, am văzut o proprietăreasă de magazin, ieșind dimineața cu o măturică de pene și un foras, ca să curețe fierul forjat al unui pod peste râul din apropierea magazinului ei. Pentru europeanul răsăritean, e ceva aproape inimaginabil. Și totuși, cât se poate de real.

Respectul pentru celălalt, manifest și nu doar declarat, respectul pentru ordinea comunitară, stima față de natura înconjurătoare, din mijlocul unui hiperoraș până în păduri și creierii munților, lipsa nenorocitului (nostru) reflex de „Gigi-contra” la tot ce ne este impus ca regulă de comportament, fac din viața

Cum sortează japonezii gunoiul – într-o parcare

